

Balım Sultan Türbesi (Çorum Merkez)

Balım Sultan Türbesi, Çorum merkeze bağlı Balım Sultan Köyü'nde yer almaktadır. Köy, Çorum'un güneyinde, Sungurlu yolu üzerinde ve Alaca'ya yakın bir konumda olup merkeze 38 kilometre mesafededir. Türbe, köyün tam ortasında, taş duvarlı ve minareli cami ile aynı avlu içinde bulunmaktadır. Avluda ayrıca bir çocuk parkı da yer almaktadır.

Türbe yapısı dörtgen planlıdır. Üzerine, kubbe izlenimi vermek için sekizgen formda bir çatı inşa edilmiştir. Dışarıdan bakıldığında dörtgen üzerine oturtulmuş sekizgen bir form göze çarparken, içeriden bakıldığında yüksek tavanlı oval bir kubbe görüntüsü algılanmaktadır. Bu yönüyle türbe, klasik türbelere kıyasla daha yüksek ve ferah bir tavan etkisi yaratmaktadır.

Türbe içinde yeşil örtülerle kaplı üç sanduka bulunmaktadır. Rivayete göre soldaki büyük sanduka Balım Sultan'a, ortadaki alçak sanduka Balım Sultan'ın eşine, sağdaki daha küçük sanduka ise kızına aittir. Sandukaların üzerinde tarıklar (ağaç kültler) yer almakta; özellikle eşine ait sandukanın üzerinde başörtüsü, eşarp, yazma gibi eşyalar görülmektedir. Benzer şekilde kızına ait sandukanın üzerine de bir yazma bırakılmıştır.

Mekân oldukça dardır. Sandukaların etrafında yalnızca kilim ve minderlerin bulunduğu, dua ve niyaz için ayrılmış küçük bir alan vardır. Türbenin sağ ve sol tarafında dar pencereler bulunmakta, kalın taş duvarları nedeniyle içerideki alan dışarıdan beklenenden daha küçüktür.

İç mekânda herhangi bir resim veya figür yer almamaktadır. Düz sarı renkle boyanmış duvarlar sade bir görünüm sunmaktadır. Alevî-Bektaşî ziyaretgâhlarında sıklıkla rastlanan Hz. Ali ya da On İki İmam tasvirleri burada bulunmamaktadır. Yalnızca duvara asılı bir PTT kutusunun üzerinde Yasin-i Şerif göze çarpmaktadır.

Balım Sultan Türbesi'nin hemen önünde, "Balım Sultan'ın oğlu Ruhuna Fatiha" yazılı bir mezar bulunmaktadır. Bu mezar oldukça yenidir; beyaz ve siyah mermerin birlikte kullanıldığı modern bir formdadır. Türbe ile mezar arasında iki adet taş sütun dikkat çekmektedir. Yaklaşık bir buçuk metre boyundaki bu sütunların Roma döneminden kalma olabileceği, ancak Selçuklu ya da Osmanlı döneminde de yeniden kullanılmış

olabileceği düşünülmektedir. Beyaz kalker taşından yapılmış bu sütunların üzerine mumlar yakıldığı görülmüştür.

Türbenin çevresinde kurban kesmeye veya topluca yemek yemeye uygun bir alan bulunmamaktadır. Buna rağmen köy halkının aktardığına göre, özellikle Alaca'nın Alevi köylerinden –örneğin Alacahöyük'ten– buraya kurban kesmek için gelen ziyaretçiler olmaktadır. Görüştüğümüz 70 yaş üzeri bir köylü, geçmişte bu ziyaretlerin daha yoğun olduğunu, hatta her hafta pazar günleri mutlaka kurban kesildiğini, son yıllarda ise bu gelişlerin seyrekleştiğini belirtmiştir.

Balım Sultan Köyü halkı kendilerini Sünni olarak tanımlamakta ve köyün Alevi yerleşimi olduğuna dair söylemleri reddetmektedir. Köylüler türbeye özel bir kutsiyet atfetmemektedir. Bir anlatıya göre, türbenin bulunduğu yere köyün yerleşmesi, buraya gelenlerden öşür almak amacıyla olmuştur. Ancak yine de köylüler, gelen ziyaretçilere karşı olumsuz bir tavır sergilememekte, fakat ritüellere ve lokmalara gönüllü bir katılım göstermemektedir.

Türbeyle ilgili aktarılan kerametlerden biri, her iki köylü tarafından da dile getirilmiştir: Türbeye kilit vurulduğunda kısa bir süre sonra kilidin kendiliğinden kırıldığı söylenmektedir. Bir köylü bu olayı jandarmaya bağlarken, diğeri köylünün kilitlemesine bağlamış; ancak ikisi de kilidin kabul edilmediği ve türbenin böylece keramet gösterdiği görüşünü paylaşmıştır. Bunun dışında köylüler, türbenin kerametlerine dair başka bir bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Bir köylünün ifadesi, bu bakış açısını özetlemektedir: “Ben inanmam ama araba sahibi olunca kurban kesiyorum diyenler oluyor; öyle şey olur mu?” Yine aynı kişi, kendisine kurbancılar tarafından lokma ikram edildiğinde niyetli olduğunu söyleyip reddettiğini, fakat o sırada ağzında sakız bulunduğunu sonradan fark ettiğini mizahi bir şekilde aktarmıştır.

Sonuç olarak, Balım Sultan Türbesi, köy halkı için doğrudan bir inanç merkezi olmasa da Alevi-Bektaşî ziyaretçiler için hâlâ önem taşımaktadır. Köylüler ziyaretçilere hoşgörüyle yaklaşmakta, ancak kendi dini pratiklerini onlarla iç içe yaşamamaktadır. Türbe, geçmişte harabe durumdayken, köylüler tarafından onarım görmüş; dışarıdaki yeni mezar ise modern ve bakımlı görünümüyle dikkat çekmektedir. Buna rağmen, mekânın bir Alevi-Bektaşî dergâhı olduğunu gösteren işaretler büyük ölçüde kaybolmuş durumdadır.